

SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ W BUDOWANIU
BEZPIECZEŃSTWA I POKOJU W KOSOWIE

ACTIONS OF THE ARMED FORCES
OF THE POLISH REPUBLIC IN BUILDING SECURITY
AND PEACE IN KOSOVO

MAGDALENA LESZKIEWICZ
Akademia Pomorska w Słupsku

ABSTRACT

Poland's membership in the North Atlantic Treaty Organization influenced the change of the national security system of our country. Important transformations took place primarily in foreign and economic policy as well as in the sphere of military security of Poland. The Armed Forces of the Republic of Poland, functioning so far mainly in the state defense system, faced the task of participating in the collective defense system of NATO and were prepared to carry out stabilization and preventive tasks during peace and emergency response tasks during the war, including tasks carried out also outside the country. In the article, the author undertook an attempt to analyze the nature of involvement in the conflict on the territory of Kosovo of the Polish Armed Forces as part of the KFOR operation. In its analysis, it took into account the scope and nature of the participation of the Polish military contingent in the KFOR operation and attempted to define its role in building security in Kosovo.

Key words: Yugoslavia, Kosovo, Armed Forces of the Polish Republic, conflict, military contingent, NATO, KFOR.

ABSTRAKT

Przynależność Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego wpłynęła na zmianę systemu bezpieczeństwa narodowego naszego kraju. Istotne przeobrażenia dokonały się przede wszystkim w polityce zagranicznej, gospodarcej, jak również w sferze bezpieczeństwa militarnego Polski. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonujące do tej pory głównie w systemie obronności państwa, stanęły przed zadaniem udziału w systemie obrony kolektywnej w ramach NATO i zostały przygotowane do realizowania zadań o charakterze stabilizacyjnym i prewencyjnym w czasie pokoju oraz zadań reagowania kryzysowego podczas wojny, w tym zadań realizowanych również poza granicami kraju. W artykule, Autorka podjęła się próby analizy charakteru zaangażowania w konflikt na terytorium Kosowa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ramach operacji KFOR. W swojej analizie uwzględniła zakres i charakter udziału polskiego kontyngentu wojskowego w operacji KFOR oraz podjęła się próby określania jego roli w budowaniu bezpieczeństwa w Kosowie.

Słowa kluczowe: Jugosławia, Kosowo, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, konflikt, kontyngent wojskowy, NATO, KFOR.

WSTĘP

Lata 90 XX. wieku obfitowały w wydarzenia o charakterze militarnym zarówno o zasięgu regionalnym jak i globalnym. Wydarzenia te były między innymi wynikiem bezradności międzynarodowych instytucji bezpieczeństwa, narastających antagonizmów pomiędzy mieszkańcami państw byłego bloku komunistycznego i upadku „żelaznej kurtyny”.

W 1989 r. we wszystkich krajach Europy Środkowo-Wschodniej nastąpiły przemiany, zwane *Jesienią Ludów*¹. W wyniku transformacji krajów byłego bloku wschodniego upadły totalitarne rządy i odsunięto od władzy ugrupowania komunistyczne, skutkiem czego mieliśmy do czynienia między innymi ze zjednoczeniem Niemiec, rozpadem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR), czy też rozpadem Czechosłowacji². Wraz z upadkiem ZSRR, na świecie zapanował nowy ład międzynarodo-

---

¹ A. Burakowski, P. Ukielski, 1989 – *Jesień Narodów*, Wydawnictwo TRIO, Warszawa 2009, s. 150.

² Tamże, s. 160.

wy, zniknął dwubiegunowy podział świata, czego ostatecznym efektem było zakończenie zimnej wojny.

Upadek komunizmu i bloku sowieckiego wpłynął również w istotny sposób na nową architekturę środowiska międzynarodowego w Europie. W tej nowej architekturze nie było już miejsca dla Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii, która rozpadła się na pięć państw, a procesowi temu towarzyszyła fala przemocy oraz konfliktów zbrojnych³. Konflikty na terenie byłej Jugosławii były po drugiej wojnie światowej wyciszane przez komunistyczne władze, przez co w latach 90. zaczęły wybuchać ze zdwojoną siłą, przybierając postać konfliktów niezmiernie brutalnych i nieprzewidywalnych w swoim przebiegu, w których dochodziło często do aktów ludobójstwa (a z czym mieliśmy do czynienia chociażby w Kosowie)⁴. Nic i nikt nie był w stanie pogodzić zwaśnionych stron, a rządzące tam radykalne, często nacjonalistyczne ugrupowania polityczne, tylko „podzegały” do nienawiści o podłożu narodowym, etnicznym czy religijnym.

Wyżej wymienione wydarzenia skłoniły organizacje międzynarodowe do podjęcia mediacji i próby pogodzenia zwaśnionych państw, czego efektem była organizacja operacji pokojowych na Bałkanach⁵.

Złożoność tych konfliktów sprawiła, że w skonfliktowane regiony zaczęto kierować siły policyjne, siły zbrojne, a także cywilnych ekspertów. Istotną rolę w powyższych operacjach pokojowych odegrała Polska, stąd też przedmiotem rozważań w niniejszym artykule stała się analiza i ocena roli Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w budowaniu bezpieczeństwa i pokoju w Kosowie i znaczenia tej misji dla Polski.

POLSKIE KONTYNGENTY WOJSKOWE W ROZWIĄZYWANIU KONFLIKTÓW NA ŚWIECIE

Rzeczypospolita Polska w wyniku przeobrażeń mających swój początek w 1989 roku przyłączyła się do operacji pokojowych z dużym zaan-

³ A. Urbanek, *Międzynarodowe środowisko bezpieczeństwa i jego uwarunkowania*, [w:]: A. Urbanek (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Teoria, strategia, system*, Słupsk 2012, s. 101–102.

⁴ Szerzej na temat mechanizmów prowadzących do brutalizacji konfliktów zbrojnych i eksterminacji: A. Urbanek, *Bezpieczeństwo ideologiczne – ochrona społeczeństwa przed wrogimi ideologiami*, [w:]: A. Urbanek (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa, Aspekty społeczno-ideologiczne*, Słupsk 2013, s. 61–88.

⁵ G. Ciechanowski, *Polskie Kontyngenty Wojskowe w operacjach pokojowych 1990 – 1999*, Wydawnictwo Marszałek, Toruń 2010, s. 11.

gażowaniem, a lata 90. ubiegłego wieku zadecydowały w dużym stopniu o zmianach w strukturze naszego narodowego systemu bezpieczeństwa. Był to okres, w którym Polska dążyła do włączenia się w struktury Unii Europejskiej i NATO. Nic w tym dziwnego, bowiem wówczas obie te organizacje były postrzegane przez międzynarodowe środowisko, jako główny gwarant globalnego bezpieczeństwa⁶. Jednakże rok 1989 nie oznaczał dla Polski dopiero początku udziału w operacjach pokojowych, czy też nie był zupełnie nowym wyzwaniem w zakresie wydzielania na potrzeby operacji pokojowych polskich kontyngentów wojskowych. Polska posiadała już bowiem dość bogate doświadczenie związane z udziałem w ważnych misjach i operacjach pokojowych, wypełniając w przeszłości zadania mandatowe, głównie w imieniu ONZ, w konfliktotwórczych regionach świata. Polskie siły zbrojne brały między innymi czynny udział w Komisjach Rozejmowych⁷ (zob. tab. 1).

Możliwość zdobycia doświadczenia, a także wiedzy o złożoności współczesnych konfliktów zbrojnych oraz zasad organizacji misji pokojowych poza granicami kraju były dla żołnierzy ówczesnego Wojska Polskiego wręcz bezcenne. Aktywność i praca w międzynarodowych komisjach rozejmowych w Korei, Indochinach, Nigerii i Wietnamie pokazały, że Polska jest państwem godnym zaufania, niezawodnym sojusznikiem, dobrze współpracującym z innymi krajami w ramach operacji pokojowych⁸.

Udział naszych rodzimych sił zbrojnych w działaniach poza granicami kraju, rozpoczęty przed 1989 rokiem, trwa do dzisiaj. Polska od wielu lat aktywnie uczestniczy w utrzymaniu międzynarodowego porządku i bezpieczeństwa. Wraz z zakończeniem II. wojny światowej niespełna 64 000 żołnierzy oraz pracowników WP zaangażowało się w 66 operacji pokojowych i misji stabilizacyjnych prowadzonych na terytorium 39 państw. Wojsko Polskie brało udział w dwóch rodzajach misji:

1. Operacjach utrzymania pokoju.
2. Operacjach stabilizacyjnych i wymuszania pokoju⁹.

---

⁶ B. Kuźniak, *Organizacje międzynarodowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2008, s. 215.

⁷ G. Ciechanowski, *Polskie Kontyngenty Wojskowe...*, wyd. cyt., s. 40.

⁸ K. Andrzejewski, Wnioski z operacji prowadzonych poza granicami kraju, „Przegląd Logistyczny”, 3/2008.

⁹ J. Kajetanowicz, *Wojsko Polskie w operacjach utrzymania bezpieczeństwa międzynarodowego 1973 – 2008*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2009 – 2010, s. 152.

B. 1. UDZIAŁ W KOMISJACH ROZEJMOWYCH ŻOŁNIERZY WOJSKA POLSKIEGO

Nazwa misji	Czas realizacji	Obszar działania	Cele i zadania misji	Uczestnicy misji
Komisja Nadzorcza Państw Neutralnych w Korei (NNSC)	1953	Korea	<ul style="list-style-type: none"> - nadzór nad wykonywaniem układu pokojowego kończącego wojnę koreańską. 	<ul style="list-style-type: none"> - Polska - Czechosłowacja - Szwajcaria - Szwecja
Międzynarodowa Komisja Kontroli i Nadzoru w Indochinach (ICSC)	1954-1975	Indochiny: Laos, Wietnam, Kambodża	<ul style="list-style-type: none"> - kontrola bezpieczeństwa wojsk podczas ewakuacji - kontrola nad przebiegiem uwalniania jeńców - kontrola granic morskich i lądowych 	<ul style="list-style-type: none"> - Indie - Polska - Kanada
Międzynarodowa Komisja Kontroli i Nadzoru w Wietnamie (ICCS)	1972-1975	Wietnam	<ul style="list-style-type: none"> - kontrola zawieszenia ognia na terytorium Wietnamu - demontaż baz wojskowych USA - kontrola nad wzajemnym przekazywaniem jeńców wojennych 	<ul style="list-style-type: none"> - Polska - Kanada - Indonezja - Iran
Międzynarodowa Grupa Obserwatorów w Nigerii (OTN)	1967-1970	Nigeria	<ul style="list-style-type: none"> - kontrola nad zgłaszanymi zbrodniami wojennymi - organizowanie cotygodniowych konferencji prasowych 	<ul style="list-style-type: none"> - Polska - Kanada - Szwecja - Wielka Brytania

Źródło: opracowanie własne na podstawie: G. Ciechanowski, *Polskie Kontyngenty Wojskowe w operacjach pokojowych 1990 – 1999*, Toruń 2010, s. 24 – 25.

Jak podkreśla się w publikacjach dotyczących chociażby konfliktu kosowskiego: „*Aktywność, profesjonalizm i dobrze wykonywane zadania przez żołnierzy WP zostały wysoko docenione przez organizacje międzynarodowe zajmujące się szeroko rozumianym bezpieczeństwem, a to było skutkiem zwiększonego zaufania dla RP*”¹⁰. Ten przykład pokazuje, że polskie kontyngenty wojskowe odegrały istotną rolę nie tylko w zapewnianiu bezpieczeństwa w rejonach objętych konfliktami, ale również w budowaniu wizerunku Rzeczypospolitej Polskiej za granicami kraju.

Operacje pokojowe odgrywają ważną rolę w budowaniu i utrwalaniu pokoju w międzynarodowym środowisku bezpieczeństwa. Pomimo zakończenia okresu zimnej wojny ilość i groźba konfliktów zbrojnych na świecie wcale nie zmalała, a pojawiły się nowe zagrożenia, jak chociażby terroryzm międzynarodowy, konflikty hybrydowe czy cyberzagrożenia, przez co rola misji międzynarodowych z udziałem Polski będzie w dalszym stopniu wzrastać, a ich ilość i częstotliwość będzie się zwiększać, stąd warto problem ten poddawać szczegółowej analizie i ocenie¹¹.

Szczególną rolę w rozwiązywaniu problemów bezpieczeństwa międzynarodowego odgrywa Organizacja Narodów Zjednoczonych, która wypełnia tę funkcję głównie poprzez swój organ – Radę Bezpieczeństwa. W sytuacji stwierdzenia zagrożenia lub naruszenia pokoju bądź aktu agresji Rada Bezpieczeństwa udziela zaleceń lub decyduje, jakie środki należy zastosować, aby utrzymać lub przywrócić międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo. Mogą to być środki niewymagające użycia siły zbrojnej, takie jak zerwanie stosunków gospodarczych czy dyplomatycznych. Jeżeli środki niemilitarne okażą się niewystarczające, Rada Bezpieczeństwa może podjąć decyzję o użyciu sił zbrojnych w formie demonstracji siły czy blokady, a także w innych rodzajach operacji powietrznych, morskich i lądowych, sił wydzielanych przez członków Narodów Zjednoczonych¹².

¹⁰ P. Pawłowski, *Misje pokojowe i operacje stabilizacyjne sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na początku XXI wieku: przesłanki i głosy krytyczne*, Polska Akademia Nauk, Lublin 2010, s. 95.

¹¹ K. Hołdak, A. Konarzewska, *Afganistan, Irak, Czad – co mamy z misji? Bilans zysków i strat. Perspektywy*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 7 – 8/2008.

¹² L. Chojnowski, *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Aspekty instytucjonalne i organizacyjne*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2017, s. 126.

ROLA I MIEJSCE SIŁ ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W KFOR

Jak wspomniano wcześniej, Polska ma dość bardzo bogate doświadczenie w prowadzeniu operacji pokojowych. Obecny bilans udziału w misjach poza granicami państwa to: około 64 tysięcy żołnierzy, a także pracowników zaangażowanych we współpracę cywilno-wojskową (CIMIC), biorących udział w 66 misjach i operacjach pokojowych.

Podstawę prawną zaangażowania Wojska Polskiego w działaniach poza terytorium państwa stanowi Konstytucja RP, zgodnie z którą Rzeczpospolita Polska ma za zadanie przestrzegać obowiązującego prawa międzynarodowego¹³. Do wykorzystania Sił Zbrojnych RP poza granicami Polski odnosi się ściśle art. 117, zgodnie z którym, Prezydent RP na wniosek Rady Ministrów decyduje o użyciu oddziałów wojskowych, przedłużeniu lub zredukowaniu ich pobytu poza granicami kraju.

Obecnie, zgodnie z obowiązującymi procedurami i umowami, Polska jako członek NATO jest zobligowana do wyznaczenia odrębnych jednostek Wojska Polskiego, które biorą między innymi udział w prowadzonej za pomocą sił międzynarodowych operacji w Kosowie. Warto zauważyć, że Polska jest zaangażowana w poprawę i utrzymanie bezpieczeństwa międzynarodowego, działając pod auspicjami ONZ, EU, OBWE oraz NATO. Istotnym czynnikiem, który pozwolił na zaangażowanie Sił Zbrojnych RP w Kosowie był program *Partnerstwo dla pokoju*, w ramach którego Wojsko Polskie było już wcześniej obecne na Bałkanach. Zdobyte doświadczenie, a także znajomość środowiska bałkańskiego było bezcenne dla skuteczności misji.

Decyzja o wysłaniu wojsk KFOR do Kosowa została podjęta po niepowodzeniu „misji ostatniej szansy” specjalnego wysłannika ze Stanów Zjednoczonych, Richarda Holbrooke’a, w obliczu grożącego na dużą skalę kryzysu humanitarnego, który zaistniał w efekcie ciągłych walk pomiędzy Armią Wyzwolenia Kosowa i wojskowo-policyjnymi oddziałami Serbii i Czarnogóry. W marcu 1999 w obliczu groźby rozszerzenia konfliktu na cały region, NATO podjęło decyzję o rozpoczęciu kampanii powietrznej przeciw armii oraz oddziałom paramilitarnym rządu Jugosławii, który oskarżany był o poważne represje wobec cywilnej ludności kosowskich Albańczyków. Efektem trwającej 78 dni operacji było podpisanie Wojskowego Porozumienia Technicznego między NATO oraz dowództwem jugosłowiańskim i utworzenia Sił Pokojowych w Kosowie (Kosovo Force).

¹³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1998 roku uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe (Dz. U. z 1997r., nr 78, poz. 483).

Prawną podstawę misji stanowi *Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1244 z 10 czerwca 1999 roku*. Natomiast udział polskich sił zbrojnych regulowały:

1. Postanowienie Prezydenta RP z dnia 18 czerwca 1999 roku o użyciu Polskiej Jednostki Wojskowej w Siłach Międzynarodowych w Kosowie,
2. Zarządzenie Ministra Obrony Narodowej nr 66/ORG z 16 czerwca 1999 roku w sprawie warunków i trybów użycia siły przez PKW KFOR,
3. Rozkaz Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego nr 67/ORG z 16 czerwca 1999 roku w sprawie użycia Sił Zbrojnych RP w operacji KFOR w Kosowie.

Polska wyznaczyła do udziału w misji 18. *Batalion Desantowo – Szturmowy* z Bielska Białej utworzony z 6. *Brygady Desantowo – Szturmowej*. Pierwsza zmiana Polskiego Kontyngentu Wojskowego (PKW) wynosiła około 900 żołnierzy Wojska Polskiego, 750 żołnierzy służb specjalnych oraz 150 żołnierzy Narodowego Elementu Zaopatrzenia (NEZ). PKW dotarł do Kosowa 1 lipca 1999 r. i został skierowany na początku do sektora amerykańskiego¹⁴. Głównym obszarem działania polskiego KFOR były i są nadal tereny położone w północnym Kosowie, zamieszkałe przez mniejszość serbską, czyli gminy: Mitrovica, Leposavić, Zubin Potok i Zvečan. Batalion został dyslokowany w sektorze, nad którym odpowiedzialność przejęła amerykańska 1. Dywizja Piechoty.

Do służby w tym zapalnym punkcie Europy wyznaczono również żołnierzy 10. Batalionu 10. Brygady Kawalerii Pancernej ze Świątoszowa, którzy stanowili odwód strategiczny Naczelnego Dowództwa Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie i znajdowali się w gotowości do wsparcia działań operacji pokojowych działających na terenie Bośni i Hercegowiny oraz Kosowa. Od połowy maja 2000 roku 10. Batalion przejął od Włochów południową część Kosowskiej Mitrovicy. Posterunki jednostki biegły wzdłuż rzeki Ibar, dzielące miasto na część serbską i albańską.

Pierwszym zadaniem PKW było utworzenie bazy operacyjnej, z którą Polacy od samego początku misji mieli sporo problemów. Pierwotnie jako miejsce bazy wyznaczono cementownię, która została zbombardowana przez wojska USA. Nowa baza całkowicie nie spełniała podstawowych wymogów bezpieczeństwa, stąd też dowódca pierwszej zmiany PKW w KFOR – mjr Roman Polko, osobiście znalazł odpowiednie i co najważniejsze bezpieczne miejsce na utworzenie polskiej bazy operacyjnej.

---

¹⁴ D. Kozerański, *Wyższe szkolnictwo wojskowe w Polsce w latach 1947 – 1967*, Warszawa 2005, s. 107.

O tym miejscu mówił tak: „*To było doskonałe miejsce o centralnym położeniu w strefie z ułatwionym dostępem do głównych miejsc komunikacji. Daleko położone od miejsc zamieszkania ludności co dodatkowo dało poczucie bezpieczeństwa. Był tylko mały minus – cały ten teren był zaminowany i znajdowały się na nim niewybuchy, wojska sojusznicze po wcześniejszej prośbie sprawdzili ten rejon, ponieważ polscy saperzy jeszcze nie dojechali*¹⁵”.

Podstawowe zadania jakie otrzymał do wykonania polski batalion to:

- nadzór nad postępującym przebiegiem demilitaryzacji,
- rozminowywanie, usuwanie niewybuchów na szlakach komunikacyjnych,
- kontrola ruchu granicznego,
- monitorowanie i rozpoznawanie zagrożeń nad wyznaczonym sektorem,
- eskortowanie konwojów niosących pomoc humanitarną¹⁶.

Ponadto batalion miał za zadanie przeciwdziałanie przestępczości, a także wspieranie miejscowych władz i sił porządkowych w utrzymaniu porządku publicznego.

10 lipca 2000 roku w Kosowie rozpoczął służbę *Polsko – Ukraiński Batalion Sił Pokojowych* (POLUKRBAT). POLUKRBAT był następcą 18. Batalionu Desantowo – Szturmowego i został wydzielony z polskiej strony ze składu *14. Brygady Pancernej Ziemi Przemyskiej* i *310. Pułku Zmechanizowanego z Jaworowa*. Batalion liczył 748 żołnierzy. Zadania jakie musieli wykonywać to między innymi:

- monitorowanie przestrzegania porozumień traktatu międzynarodowego,
- nadzór nad wprowadzaniem ładu i porządku prawnego,
- wsparcie na rzecz pomocy humanitarnej,
- wsparcie organizacji cywilnych,
- rozminowywanie, usuwanie niewybuchów na głównych szlakach komunikacyjnych,
- całodobowa ochrona cerkwi w Kacanikach,
- zabezpieczanie dróg przez które przejeżdżały pojazdy z zaopatrzeniem dla KFOR,
- całodobowa ochrona kościołów w miejscowościach takich jak: Gornija, Bitinja, Gotovusa, Sevce, Berevce i Brezovica,
- całodobowa ochrona i patrolowanie przejść granicznych,
- demonstracja siły militarnej KFOR¹⁷.

¹⁵ M. Łukaszewicz, R. Polko, *Gromowładny*, Warszawa 2005, s. 181.

¹⁶ C. Kącki, *Siły wielonarodowe do misji pokojowych*, Warszawa 2003, s. 137.

¹⁷ A. Rozbicki, *Pierwsze spostrzeżenia ze współpracy cywilno-wojskowej*, „Przegląd Wojsk Lądowych”, 2/2001, s. 83.

W misji KFOR działalność rozpoczęła także sekcja współpracy cywilno-wojskowej (CIMIC), która prowadziła między innymi działania polegające na normalizacji stosunków pomiędzy zwaśnionymi stronami. Sekcja współpracowała z organizacjami humanitarnymi takimi jak *Caritas Polska* oraz *Polska Akcja Humanitarna*. Poprzez powyższą współpracę prowadzono działania, które zmierzały do rozbudowy punktów sanitarnych dla miejscowej ludności. Warto zauważyć, że przyjmowanie, rozładowywanie i dystrybucja pomocy humanitarnej, to były jedne z wielu zadań przewidzianych do realizacji przez polskich żołnierzy w Kosowie. POLUKRBAT miał wykonywać swoje zadania przez rok, jednakże jego obecność została przedłużona.

W 2006 roku eksperci NATO uznali, że sytuacja w Kosowie normalizuje się i jest coraz bardziej stabilna. Niewątpliwie działania KFOR przyczyniły się do stabilizacji bezpieczeństwa i podniesienia poziomu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców prowincji. Warto podkreślić, że w rejonie obsługiwanym przez POLUKRBAT nie dochodziło do poważnych zbrojnych incydentów.

W ostatnich dniach sierpnia 2006 r. zlikwidowano *Camp White Eagle* – Obóz Białego Orła, gdzie stacjonowały jednostki PKW i POLUKRBAT. Żołnierzy przeniesiono do bazy USA w Bondstel. Takie działanie było podyktowane redukcją etatów i oszczędnościami w pionie logistycznym.

Poprawa sytuacji w Kosowie była jednak pozorna, ponieważ w dalszym ciągu istniało duże ryzyko wybuchu ponownego konfliktu między Serbami a Albańczykami. Przykładem wzrastających napięć były przeprowadzane w prowincji wybory, którym towarzyszyły liczne incydenty. Siły KFOR postawiono w stan gotowości, by móc na bieżąco reagować w przypadku pojawienia się zamieszek i innych przejawów niepokojów społecznych.

Zadania KFOR oraz polskich żołnierzy polegały również na przeciwdziałaniu działalności grup przestępczych oraz kwitnącemu wówczas przemytowi. Wydzielono przez to w siłach szybkiego reagowania *wyspecjalizowany zespół pościgowy*. Efektywność tych jednostek była bardzo wysoka pomimo ciągłego monitorowania ich poczynań przez albańskie i serbskie grupy przestępcze¹⁸.

Oprócz patrolowania, monitorowania, kontrolowania i zapewniania spokoju i bezpieczeństwa mieszkańcom Kosowa polscy żołnierze stale podnosili i podnoszą i doskonalą również i dzisiaj swoje umiejętności

---

¹⁸ A. Z. Rawski, *Wyścig bez mety*, „Armia” 7-8/2008, s. 34.

podczas różnorodnych ćwiczeń z udziałem wojsk stacjonujących w Kosowie. Strzelanie, działania antyterrorystyczne, utrzymywanie łączności, podnoszenie zdolności logistycznych, medycznych i organizowanie akcji na rzecz społeczności lokalnych (białe soboty i niedziele, pomoc w usprawnianiu lokalnej infrastruktury) to tylko niektóre z wielu zadań wykonywanych przez polskich żołnierzy w Kosowie. Współdziałanie z Jednostką Specjalną Polskiej Policji, kosowską policją, służbami celnymi i członkami misji UE Eulex dopełniają tę listę.

Żołnierze działający w ramach KFOR, opierali się przede wszystkim na doświadczeniach zdobytych dzięki wcześniejszemu udziałowi w misjach na Bałkanach. Warto wspomnieć, iż misje te miały związek z działaniami podjętymi przez Polskę zmierzającymi do przestąpienia naszego kraju do NATO. Biorąc udział w misjach na terytorium byłej Jugosławii, żołnierze Wojska Polskiego ćwiczyli i stosowali w praktyce nowe procedury operacyjne, pozwalające im na swobodną współpracę z sojusznikami z NATO. Doświadczenia nabyte na Bałkanach przyczyniły się w znacznym stopniu do późniejszego, skutecznego operacyjnego działania PKW w Iraku oraz Afganistanie¹⁹.

EFEKTY POLITYCZNO-MILITARNE UDZIAŁU POLSKIEGO KONTYNGENTU WOJSKOWEGO W OPERACJI KFOR

Obecnie jest prowadzony proces przybliżający kraje bałkańskie do struktur UE i NATO. Z początkiem 2009 r. Komisja Europejska utworzyła listę warunków dla Bałkanów Zachodnich, którą muszą spełnić, by w przyszłości ich obywatele mogli korzystać z wolnego od wiz ruchu między krajowego. Na podstawie raportów wykonanych przez żołnierzy biorących udział w misji KFOR, poddano ocenie jak państwa sporne realizują wcześniej ustalone cele. 19 grudnia 2009 roku UE zniosła obowiązek posiadania wizy przy wjeździe do strefy Schengen dla obywateli Czarnogóry, Macedonii i Serbii²⁰. Najgorsze wyniki w raporcie o drodze do struktur europejskich otrzymała Bośnia i Hercegowina oraz Kosowo. Władzom Kosowa zarzucono brak stabilności dla podstawowych organów władzy, brak jakichkolwiek postępów we wprowadzaniu podstawowych reform, a także brak woli politycznej dla spełnienia warunków integracyjnych. Skutkiem

¹⁹ D. Gibas-Krzak, *Serbsko-albański konflikt o Kosowo w XX wieku : uwarunkowania, przebieg, konsekwencje*. Toruń 2009, s. 144.

²⁰ A. Z. Rawski, *W trosce o profesjonalizm*, „Armia”, 12/2009, s. 7.

takiego działania jest spowolnienie procesu przystąpienia Kosowa do rozmów akcesyjnych.

2 października 2009 r. Kosowo oraz Czarnogóra złożyli wniosek o włączenie ich do *Planu Działania na rzecz Członkostwa w NATO (MAP)*²¹. Ze względu na niespełnione przez Kosowo standardy demokratyczne miało to charakter symboliczny. 4 grudnia 2009 r. NATO zaakceptowało tylko prośbę Czarnogóry.

Mimo bardzo małych postępów integracyjnych Kosowa ze strukturami euroatlantyckimi następuje etapowa transformacja sił NATO w tym państwie.

W Kosowie w dalszym ciągu występują napięcia polityczne między poszczególnymi partiami reprezentowanymi przez różne grupy narodowo-etniczne. Kraj ten ciągle boryka się z trudnościami w utworzeniu i zachowaniu stabilnych oraz demokratycznych instytucji państwowych. Wyraźne podziały etniczne są skutkiem pogłębiającego się kryzysu ekonomicznego. Najbardziej problematyczne przedsięwzięcia dotyczą w szczególności wdrożenia reform systemu edukacji, mediów, policji oraz sprawiedliwości.

W dalszym ciągu największym problemem i zarazem zagrożeniem dla bezpieczeństwa w Kosowie są skutki występującego tam jeszcze kryzysu polityczno-gospodarczego. Do czynników destabilizujących sytuację w Kosowie zaliczyć można:

- rozwój ekstremizmu islamskiego,
- rozwój przestępczości zorganizowanej,
- miny, broń, amunicja oraz materiały wybuchowe pozostałe po konflikcie,
- duże bezrobocie i korupcja²².

Według aktualnych ocen i diagnoz, pomimo nieustannych napięć na terytorium Kosowa oraz utrzymującej się działalności przestępczej, sytuacja polityczno-militarna w rejonie odpowiedzialności dla PKW jest stabilna.

Do czynników, które zadecydowały w dużym stopniu o powodzeniu operacji KFOR zaliczyć można terminowe rozpoczęcie i realizowanie zadań przez PKW, a także permanentne monitorowanie sytuacji polityczno-militarnej, ekonomicznej i społecznej w rejonie odpowiedzialności i reagowanie na wszelkie zagrożenia. Do zadań PKW należała także realizacja przedsięwzięć dotyczących zakresu zabezpieczenia bojowego i ochrona

---

²¹ W. Stankiewicz, *Interwencja zbrojna NATO w Kosowie – próba oceny*, „Przegląd Polityczny” 2001, nr 3/4, s. 17.

²² D. Gibas-Krzak, *Serbsko-albański konflikt o Kosowo...*, wyd. cyt., s. 44.

wojsk wspólnoty międzynarodowej, uczestniczącej w misji. PKW zobligowany został do przestrzegania zasad bezstronności i poszanowania prawa przez wszystkie strony konfliktu oraz zasady użycia siły w uzasadnionych przypadkach. Ważnym obowiązkiem jest również godne reprezentowanie Polski i budowanie dobrego wizerunku polskiego żołnierza.

W Kosowie utrzymuje się ryzyko zagrożenia poprzez prowadzoną działalność służb wywiadowczych Serbii²³. Oprócz działań prawnych podejmowanych dla ugruntowania suwerenności serbskich jednostek administracyjnych, prowadzone są działania o charakterze wywiadowczym oraz kontrwywiadowczym. Takie działania są nakierowane na monitorowanie sytuacji w Kosowie, ale także i sił KFOR.

Mimo ciągle utrzymującej się przestępczości zorganizowanej oraz napięć na arenie politycznej w Kosowie nie należy się spodziewać sytuacji zagrażającej bezpośrednio bezpieczeństwu żołnierzy PKW.

Biorąc pod uwagę obecną sytuację w Kosowie, można stwierdzić, że PKW przyczynił się w istotnym stopniu do próby uregulowania stosunków pomiędzy rządami państw bałkańskich zwaśnionych w wyniku zakończonej już wojny na Bałkanach. Starania o członkostwo Kosowa w Unii Europejskiej, wpływa pozytywnie na stan bezpieczeństwa w regionie. Istnieje jednakże ryzyko, że w Kosowie w najbliższym czasie nie dojdzie do pełnego porozumienia między liderami zwaśnionych etnicznie ugrupowań politycznych.

Prezydent RP Andrzej Duda jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych wydał postanowienie na podstawie *ustawy z dnia 29 grudnia 2016 roku o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych RP poza granicami państwa* o przedłużeniu do 20 czerwca 2017 roku pobytu PKW w Kosowie i Macedonii. W 2017 roku misja została a przedłużona po raz kolejny.

PODSUMOWANIE

Misje pokojowe odgrywają istotną rolę w budowaniu pokoju i bezpieczeństwa w rejonach ogarniętych konfliktami zbrojnymi o różnym podłożu, jakkolwiek nie zawsze kończą się sukcesem, jak miało to chociażby miejsce w Bośni i Hercegowinie. Misja KFOR należy jednakże do tych operacji międzynarodowych, których efekty przekładają się na stabilizację sytuacji i wzrost poziomu bezpieczeństwa w Kosowie, a tym samym i stabilizacji bezpieczeństwa na Bałkanach.

²³ Tamże, s. 56.

Polski Kontyngent Wojskowy odegrał w tych działaniach istotną rolę. Jego działania przyczyniły się w znacznym stopniu do zapobieżenia eskalacji konfliktu pomiędzy zwaśnionymi Serbami i Albańczykami – mieszkańcami Kosowa. Jego działania pozwoliły również na ograniczenie działalności zorganizowanych grup przestępczych i ograniczenia rozwoju przestępczości pospolitej, a także wsparcia ludności cywilnej w działaniach zmierzających do normalizacji życia. To dzięki tym działaniom Kosowo jest między innymi w stanie podjąć dzisiaj działania zbliżające je do członkostwa w Unii Europejskiej. Polska okazała się dobrym sojusznikiem, a udział polskich sił zbrojonych w misji KFOR potwierdził skuteczność i profesjonalizm naszych żołnierzy oraz ich przygotowanie do udziału w sojuszniczych działaniach stabilizacyjnych poza granicami naszego kraju. Polska zdała przez to ważny egzamin z działalności sojuszniczej w ramach NATO i uznana została w środowisku międzynarodowym jako ważne ogniwo i ważny partner w działaniach mieszających do budowania pokoju i bezpieczeństwa również w skali globalnej.

Na misję w Kosowie należy również patrzeć przez pryzmat naszych korzyści, głównie w sferze polityczno-militarnej. Udział w misji był bowiem ważnym przyczynkiem pozytywnego zakończenia starań Polski o członkostwo w NATO. Polscy żołnierze zdobyli doświadczenie bojowe, a przede wszystkim mieli możliwość przećwiczenia działań na szczeblu taktycznym i operacyjnym z sojusznikami. Misja w Kosowie przyczyniła się również w poważnym stopniu do budowania pozytywnego wizerunku Polski na arenie międzynarodowej.

W misji w Kosowie zginęło trzech polskich żołnierzy, ale ich ofiara nie poszła na marne. To między innymi dzięki nim nie doszło do eskalacji konfliktu, który mógłby pochłonąć znacznie więcej ofiar, głównie spośród ludności cywilnej.

Należy zauważyć, iż powyższy artykuł nie wyczerpuje do końca tematu, którego merytoryczny zakres oscyluje wokół problemów roli Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w operacji NATO w Kosowie. Jest jedynie przyczynkiem do szerszej debaty na ten temat, a przede wszystkim podjęcia dalszych, szczegółowych badań.

BIBLIOGRAFIA

1. Andrzejewski K., *Wnioski z operacji prowadzonych poza granicami kraju*, „Przegląd Logistyczny”, 3/2008.
2. Burakowski A., Ukielski P., 1989 – *Jesień Narodów*, Warszawa 2009.
3. Chojnowski L., *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Aspekty instytucjonalne i organizacyjne*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2017, s. 126.
4. Ciechanowski G., *Polskie Kontyngenty Wojskowe w operacjach pokojowych 1990 – 1999*, Toruń 2010.
5. Gibas-Krzak D., *Serbsko-albański konflikt o Kosowo w XX wieku : uwarunkowania, przebieg, konsekwencje*. Toruń 2009.
6. Hołdak K., Konarzewska A., *Afganistan, Irak, Czad – co mamy z misji? Bilans zysków i strat. Perspektywy*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 7 – 8/2008.
7. Kajetanowicz J., *Wojsko Polskie w operacjach utrzymania bezpieczeństwa międzynarodowego 1973 – 2008*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego”, 2009 – 2010.
8. Kącki C., *Sily wielonarodowe do misji pokojowych*, Warszawa 2003.
9. Kozerański D., *Wyższe szkolnictwo wojskowe w Polsce w latach 1947 – 1967*, Warszawa 2005.
10. Kuźniak B., *Organizacje międzynarodowe*, Warszawa 2008.
11. Leszkiewicz M., *Rola Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej kładzie operacji NATO w Kosowie*, niepublikowana praca magisterska, napisana pod kierunkiem dr hab. A. Urbanek, Akademia Pomorska, Słupsk 2017.
12. Łukaszewicz M., Polko R., *Gromowładny*, Warszawa 2005.
13. Pawłowski P., *Misje pokojowe i operacje stabilizacyjne sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na początku XXI wieku: przesłanki i głosy krytyczne*, Lublin 2010.
14. Rawski A.Z., *Wyścig bez mety*, „Armia” 7-8/2008.
15. Rawski A. Z., *W trosce o profesjonalizm*, „Armia”, 12/2009
16. Rozbicki A., *Pierwsze spostrzeżenia ze współpracy cywilno-wojskowej*, „Przegląd Wojsk Lądowych”, 2/2001.
17. Stankiewicz W., *Interwencja zbrojna NATO w Kosowie – próba oceny*, „Przegląd Politologiczny” 2001, nr 3/4.

18. Urbanek A., *Międzynarodowe środowisko bezpieczeństwa i jego uwarunkowania*, [w:], A. Urbanek (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Teoria, strategia, system*, Słupsk 2012.
19. Urbanek A., *Bezpieczeństwo ideologiczne – ochrona społeczeństwa przed wrogimi ideologiami*, [w:] A. Urbanek (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa, Aspekty społeczno-ideologiczne*, Słupsk 2013

mgr Magdalena Leszkiewicz jest absolwentką studiów pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” w Akademii Pomorskiej w Słupsku. Po zakończeniu studiów została zatrudniona na stanowisku asystenta w Zakładzie Teorii Bezpieczeństwa Instytutu Bezpieczeństwa Narodowego swojej macierzystej Uczelni. Jej zainteresowania naukowe oscylują wokół problematyki bezpieczeństwa militarnego oraz społecznych aspektów bezpieczeństwa powszechnego.